

УДК 37.013.8:004.32.6

Олександра Палка

МУЛЬТИМЕДІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ В ІНШОМОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Усе більшої ваги в іншомовній підготовці фахівця набуває використання мультимедійних засобів навчання (МЗН), під якими розуміють сукупність візуальних, аудіо- й інших засобів відображення інформації, що інтегровані в інтерактивному програмному середовищі [3]. Ця проблема досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними вченими, а саме: В. Биковим, Р. Гуревичем, М. Жалдаком, А. Литвином, С. Сисоєвою, В. Травневим, С. Брауном, Р. Керном, Я Крайкою, Л. Лі, Б. МакКартні та ін.

Мета статті – розглянути можливості використання мультимедійних засобів навчання при вивченні іноземної мови у професійно-технічних навчальних закладах.

Мультимедіа (“multimedia” у перекладі – багатоваріантне середовище) – нова інформаційна технологія, в основі якої лежить використання компакт-дисків (CD-ROM) із метою продукування, обробки, зберігання та передавання аудіовізуальної інформації. Використання компакт-дисків надає змогу поєднати в одному програмному продукті текст, графіку, аудіо- і відеоінформацію, анімацію, 3D-графіку. Комп’ютери, оснащені мультимедіа, можуть відтворювати одночасно кілька видів інформації найрізноманітнішого характеру, що впливає на перспективи розвитку та форми сучасного процесу навчання. Середовищем, яке об’єднує означені елементи інформаційної структури, є гіпертекст (hypertext) – технологія роботи з текстовою інформацією, що надає змогу встановлювати асоціативні зв’язки (“гіперзв’язки”) між окремими термінами, фрагментами, статтями в текстових масивах і завдяки цьому дозволяє не лише послідовну, лінійну обробку тексту, як при звичайному читанні, а й вільний доступ, асоціативний перегляд відповідно до встановленої структури зв’язків. Роботу в гіпертекстовому середовищі можна порівняти з читанням енциклопедії: зустрівши в тексті незнайомий термін, читач переходить до сторінки, де з’ясовується це поняття. Після прочитання уточнюючого матеріалу (який, у свою чергу, може містити поняття, що теж потребують уточнення) знову можливо повернутися на вихідну позицію і продовжити читання [2, с. 25]. Беззаперечними перевагами й особливістю мультимедійної технології в іншомовній підготовці є такі можливості, що активно використовуються у процесі навчання:

- збереження значного обсягу найрізноманітнішої інформації на одному носіїві (до 20 томів авторського тексту, близько 2000 високоякісних зображень, 30–45 хвилин відеозапису, до 7 годин звуку);
- виокремлення у супровідне зображення текстового чи іншого візуального матеріалу, за якими здійснюється негайне одержання довідкової або будь-якої іншої навчальної інформації;
- здійснення безперервного музичного чи будь-якого іншого аудіо-супроводу, що відповідає статичному або динамічному візуальному рядові;
- використання відеофрагментів із фільмів, відеозаписів тощо, функції “стоп-кадру”, покадрового перегляду відеозапису;
- підключення до глобальної мережі Інтернет;
- роботи з різними додатками (текстовими, графічними та звуковими редакторами, картографічною інформацією);
- автоматичний перегляд усього змісту продукту (“шоу”) або створення анімованого й озвученого “путівника-гіда” по продукту;
- включення до складу продукту ігрових компонентів з інформаційними складовими;
- “вільна” навігація за інформацією і виходом у головне меню (укрупнений зміст), на повний зміст або зовсім із програми в будь-якій точці продукту.

Усі зазначені вище переваги мультимедіа доцільно використовувати на мультимедійних уроках з іноземної мови та будувати їх за такою структурою:

1. Мотивація заняття – це короткий вступний матеріал. Часто мотивація містить проблемне питання.
2. Оголошення теми та очікуваних результатів заняття.
3. Основна частина – опанування навчальним матеріалом уроку: робота з поняттями, невеликі текстові фрагменти, що містять навчальну інформацію. При цьому учнів можна об’єднувати в малі творчі групи і впродовж певного часу знайти відповіді на поставлене питання. Питання можна пропонувати як усім групам, так і диференційовано. Працюючи над основним матеріалом уроку, учні можуть користуватися посібниками або звертатися за допомогою до вчителя, яка надається у вигляді уточнюючих запитань, аналогій, рекомендацій, порівнянь. Питання опрацьовуються під час заняття до готового результату – повного засвоєння.
4. Підбиття підсумків включає рефлексію почуттів (наприклад, що сподобалось найбільше), способів діяльності учнів (наприклад, що робили) та відтворення учнями основних понять. Відповідні слайди з текстовими фрагментами доцільно знову продемонструвати на дошці.

Може виникнути питання – а чи не є використання мультимедійних технологій даниною сучасності, адже такі ж етапи можна запланувати і для

звичайного уроку? Однак уже перший досвід свідчить, що підвищується ефективність засвоєння матеріалу, інтенсифікується процес навчання, стимулюється інтерес студентів як до знань, так і до процесу їх отримання.

Систематичне використання комп'ютера на уроці, зокрема систем презентацій, приводить до: підвищення якісного рівня використання наочності; підвищення продуктивності заняття; установлення міжпредметних зв'язків; вчитель, що створює презентацію, змушений звертати величезну увагу на логіку подання навчального матеріалу, що позитивно позначається на рівні знань учнів; змінюються на краще взаємини з учнями, "далекими" від іноземної мови, особливо тих, хто захоплюється комп'ютерною технікою; змінюється ставлення до комп'ютера – учні починають сприймати його як універсальний інструмент для роботи в будь-якій галузі людської діяльності.

Зрозуміло, що заняття з використанням мультимедійних технологій потребують великої підготовки. Учитель повинен уміти користуватися різноманітними програмами: графічними, *flash*-анімації, *web*-редактора, програмами для створення презентацій, програмами для роботи зі звуком та відео. Усе залежить від того, у якому вигляді ви вирішили подати інформацію. Це може бути відео, презентація, *web*-сторінка з різноманітними роликами. Загалом, вибір дуже великий. Для унаочнення навчального матеріалу можна використовувати ресурси Інтернету.

Мультимедійний урок дає можливість комбінувати в одному занятті неймовірну кількість цікавих завдань, залучаючи все більшу й більшу кількість учнів. Насамперед, учителеві має бути цікаво те, як проводиться заняття.

До засобів мультимедіа можна віднести спец-програми для аудіювання, презентації, використання мультимедійної дошки та мультимедійних посібників. Мультимедійні методичні програми використовуються як засіб підвищення ефективності уроку, оскільки завдяки залученню в них одночасної дії аудіо (звукової) та візуальної інформації, вони мають більший емоційний заряд і здатні збільшити продуктивність діяльності учнів. Тому для викладачів іноземних мов важливо засвоїти ці мультимедійні технології та навчитися працювати з програмами, що надають можливість застосовувати їх у навчальному процесі, а саме: з програмою створення презентацій *PowerPoint*, програмою відтворення аудіо- і відеоінформації *Winamp*, програмами для створення відеороликів або слайд-шоу *Nero*, *Publisher* та мати елементарні навички роботи з мультимедійною дошкою.

Мультимедійні технології навчання надають змогу організувати самостійні дії кожного учня. При навчанні аудіювання кожний учень має змогу слухати діалоги на іноземній мові, при вивченні граматичних явищ кожний учень має змогу виконувати граматичні вправи, досягаю-

чи кращих результатів, тощо. Найбільш ефективними на уроках англійської мови є такі комп'ютерні програми, як: "Triple play plus in English", "English on holidays", "English Gold", "Hello, America!", "Bridge to English", "Professor Higgins", "English for communication" тощо. Практично до будь-якого розділу підручника можна підібрати матеріал однієї з вищезгаданих програм і застосувати його на уроці як допоміжний засіб при введенні нового лексичного чи граматичного матеріалу [5].

Поданий у вигляді електронних презентацій матеріал суттєво розширює можливості звичайних підручників за рахунок використання звукового та відеосупроводу й ефектів анімації. Під час роботи з комп'ютером в учнів задіюються слухові та візуальні канали сприйняття, що надає можливість збільшити не лише обсяг сприйнятої інформації, але й міцність її засвоєння. Зміст матеріалу опирається на принцип обліку індивідуальних особливостей учнів із різними рівнями готовності до навчання, що передбачає можливість розвитку кожного учня, а також надає змогу вибудовувати його індивідуальну освітню траєкторію.

"Мультимедійна англійська" – нова програма з використанням мультимедійної дошки під час уроку. Спеціально під технологічну новинку викладачами школи "Оксфорд Клас" розроблено унікальну методику з використанням досвіду оксфордських підручників і посібників. Програма розрахована на початковий рівень (дорослі). Розширити можливості використання комп'ютера у процесі навчання іноземної мови реально допомагає мультимедійна дошка (сенсорна панель, що працює в комплексі з комп'ютером і проектором). Управління дошкою та програмами комп'ютера здійснюється або курсором мишки, або з екранної клавіатури, що виведена на поверхню дошки (подібно до звичайного комп'ютерного монітора). Роль курсора мишки на цьому вторинному моніторі з сенсорною поверхнею виконує будь-який твердий предмет, зокрема палець, фломастер або указка. Така дошка надає змогу поєднувати можливості класичної дошки з можливостями комп'ютера. Саме такими дошкою мали б активно поповнюватися сучасні ПТНЗ [4]. Подання нового матеріалу за допомогою мультимедійної дошки відповідає потребам сучасних учнів, які відчувають необхідність у візуалізації інформації. Завдяки роботі з такою дошкою вдається активізувати роботу майбутніх фахівців і підтримувати в них інтерес до вивчення іноземної мови. В учнів покращується увага, вони краще розуміють та запам'ятовують навчальний матеріал. Існують певні типи уроків, які можна провести ефективніше і значно цікавіше для учнів, якщо використати мультимедійну дошку. До них належать: урок-лекція, урок узагальнення та систематизації знань, інтегровані уроки,

урок-конференція, урок-провокація, урок-гра тощо. Готуючись до уроку з мультимедійною дошкою, вчитель може використовувати вже готові програмні засоби, відео, презентації або створювати їх самостійно (у цьому, звісно, допомагає мережа Інтернет).

Використання мультимедійної дошки на уроках надає можливість: вивчати англійську ефективніше завдяки залученню конкретних здібностей людини; робити вправи цікавішими порівняно з підручниками; залучати всю групу в процесі навчання; покращити якість картинки і звуків у порівнянні з комп'ютерним навчанням; малювати, масштабувати, підкреслювати та перетягувати слова і речення прямо на дошці; легко вивчати англійську, знімаючи стрес під час уроку; необмежено використовувати будь-які відео-, аудіо- й інтернет-ресурси.

Визначимо позитивні сторони використання мультимедійних засобів у освітньому процесі:

- 1) забезпечують високий рівень інтерактивності між учнем і матеріалом;
  - 2) можна розробляти та вдосконалювати різноманітні навчальні стилі та взаємодії, що стало можливим завдяки застосуванню інтерактивного відео;
  - 3) формат CD-дисків забезпечує великі обсяги для зберігання інформації, що стимулює навчання, яке включає перегляд значних баз даних (текстів, графіки, відео);
  - 4) існує можливість підключення через мережу, що значно заощаджує час і гроші;
  - 5) об'єднує звук і зображення з навчанням на базі ПК;
  - 6) ціни на технічне забезпечення для систем мультимедіа та на CD-диски є порівняно низькими;
  - 7) приваблює значну кількість користувачів, які навчаються;
  - 8) збереження даних у цифровому форматі надає більших можливостей для навчання, матеріал може розглядатися покроково з різними рівнями деталізації;
  - 9) сприяє мотивації та заохоченню учнів/студентів;
  - 10) інформацію легко поновлювати і конвертувати в інші формати;
  - 11) порівняно легко навчитися працювати з мультимедійними засобами;
  - 12) учень може сам вибирати темпи і час освоєння матеріалу [1].
- Серед недоліків мультимедійних технологій Р. Гуревич виокремлює такі:
- 1) кожному учню необхідний доступ до мультимедійного комп'ютера;
  - 2) потрібне спеціальне обладнання для роботи програм (комплекс мультимедіа);
  - 3) розробка може вимагати значних фінансових витрат і витрат часу;

4) Internet надає величезну кількість інформації, яку учні не завжди можуть адекватно сприймати;

5) стандарти знаходяться у стадії розробки і поки що не можна визначити, хто буде займати провідні позиції;

6) системи мультимедіа становлять насичене інформацією середовище і для того, щоб експлуатувати їх у повному обсязі, потрібен добір значної кількості матеріалів;

7) доступ із робочого столу до технічного забезпечення може бути проблематичним, зокрема у корпоративних мережах;

8) невисока якість зв'язку;

9) неможливе передавання особистого ставлення або поведінки;

10) деяким учням важко сприймати інформацію з екрана;

11) практично відсутні мультимедійні програми українською мовою;

12) не розроблена методика використання в освіті [1].

Проте ми переконані, що використання мультимедійних технологій значно розширює та урізноманітнює програму вивчення іноземної мови учнями ПТНЗ, надає доступ до різноманітних автентичних матеріалів, розширює мотивацію до навчання, надаючи учням можливість працювати над мовою у зручному для них темпі, сприяючи, таким чином, індивідуалізації навчання й ефективному оволодінню іноземною мовою. Засоби мультимедіа забезпечують гнучкість та інтеграцію різних типів мультимедійної навчальної інформації; учні стають суб'єктами комунікативного спілкування з викладачем, що сприяє розвитку їх самостійності та творчості в навчальній діяльності.

1. *Гуревич Р. С.* Застосування мультимедійних засобів навчання та глобальних інформаційних мереж у наукових дослідженнях : посібник / *Р. С. Гуревич, О. В. Шестопалюк, Л. С. Шевченко.* — Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2004. — 135 с.
2. *Лактіонов О. Б.* Мультимедіа — новий напрям комп'ютеризації освіти / *О. Б. Лактіонов* // Рідна школа. — 1993. — № 3. — С. 25—34
3. *Нісімчук А. С.* Сучасні педагогічні технології : навч. посіб. / *А. С. Нісімчук, О. С. Падалка, О. Т. Шпак.* — К. : Просвіта, 2000. — 367 с.
4. Робота з мультимедійною дошкою [Текст] : навчально-методичний посібник / упоряд. *В. В. Лапінський.* — Київ : Шкільний світ, 2008. — 112 с.
5. *Щаннікова Л. М.* Особливості застосування мультимедійних технологій на уроках іноземної мови на початковому рівні навчання [Електронний ресурс] / *Л. М. Щаннікова.* — Режим доступу : <http://www.confcontact.com/2009specpr/shanni.htm>].

Стаття надійшла до редакції 22.07.2011

А. Палка

**Мультимедийные средства обучения
в иноязычной подготовке будущего специалиста**

В статье рассматривается проблема использования мультимедийных средств обучения (МСО), которые расширяют и обогащают программу изучения иностранного языка учащимися ПТУЗ, делают возможным доступ к различным аутентичным материалам, расширяют мотивацию к учебе, давая учащимся возможность работать над языком в комфортном для них темпе, содействуя, таким образом, индивидуализации обучения и эффективному овладению иностранным языком.

Ключевые слова: профессиональное образование, специалист, иноязычная подготовка, мультимедийные средства.

О. Palka

**Multimedia Teaching Means
in Future Specialist's Foreign Language Training**

The article considers the problem of the usage of multimedia teaching means (MTM) that enlarge and enrich the program of the foreign language learning by vocational school students, make possible the access to different authentic materials, and raise their motivation to learning. Vocational school students have the possibility to work on the language at a comfortable speed rate and promote learning individualization in general and effective foreign language learning in particular.

Key words: professional education, specialist, foreign language learning, multimedia means.

Рецензент – кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник Н. М. Авшенюк